

Dariusz Jurczak
Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP
w Olsztynie

WYBRANE ZAGADNIENIA ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA NA MORSKIM ODCINKU OCHRONY GRANICY PAŃSTWOWEJ

Wstęp

W ostatnim okresie bezpieczeństwo międzynarodowe, narodowe, a nawet lokalne przeżywa swojego rodzaju ewolucję. Co prawda oddalona została groźba wybuchu konfliktu konwencjonalnego, natomiast ujawniają się nowe zagrożenia, które mogą powodować poważne skutki dla bezpieczeństwa państwa, a eskalacja tego zjawiska może przybrać na sile.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa poszczególnym jednostkom i całemu społeczeństwu niezbędne staje się zidentyfikowanie współczesnych zagrożeń, umożliwiające ich monitoring, który prowadzi do skutecznej kontroli i eliminacji społecznie niepożądanych zjawisk.

Dotychczasowe funkcjonowanie systemu zapewnienia bezpieczeństwa w Polsce budziło wiele kontrowersji. Było to raczej operacyjne reagowanie na pojawiające się ciągle to nowe uwarunkowania i potrzeby niż wyprzedzające podejmowanie wyzwań, wykorzystywanie szans, redukcja ryzyka i zapobieganie zagrożeniom¹.

Do obszaru zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego zwykle zalicza się: zakłócenia w systemach bezpieczeństwa państw sąsiednich, takie jak: masowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna, penetracja obcych wywiadów, działania godzące w konstytucyjny porządek państwa i integralność terytorialną, przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu obywateli, przestępstwa godzące w interes gospodarczy państwa, szpiegostwo gospodarcze, oszustwa podatkowe i majątkowe oraz wyłudzenie, pożary, klęski żywiołowe, zagrożenia ekologiczne, handel bronią, narkotykami, materiałami promieniotwórczymi, „pranie brudnych pieniędzy”, szpiegostwo i terroryzm, naruszanie tajemnicy państwowej i służbowej oraz quasi-rewolucyjne zmiany ustrojowe².

¹ S. Koziej, *System strategicznego kierowania bezpieczeństwem państwa*, [w:] *Narodowy system pogotowia kryzysowego*, red. Z. Piątek, Warszawa 2007.

² R.B. Woźniak, *U podstaw socjoglobalistyki. Koncepcja i zagrożenia*, Szczecin 2009, s. 220-221; zob. też: W. Pokruszyński, *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1993.

Każde państwo na płaszczyźnie lokalnej i regionalnej funkcjonuje w coraz bardziej zmiennym, wręcz burzliwym, otoczeniu, w zmieniających się uwarunkowaniach wewnętrznych – mogą one wywołać sytuacje kryzysowe charakteryzujące się narastającą destabilizacją, brakiem kontroli, spóźnionymi reakcjami, wzrostem napięcia społecznego, deficytem lub nadmiarem informacji, zagrożeniem interesów, zbiorową paniką itd. Sprawne zarządzanie w tych obszarach – mających bezpośredni lub pośredni wpływ na bezpieczeństwo obywateli – staje się wyzwaniem XXI wieku³.

1. Straż Graniczna w systemie bezpieczeństwa RP po wejściu do Unii Europejskiej i Schengen

Powstanie i późniejszy rozwój państw narodowych oraz pojawienie się nowych zjawisk wpływających na rozwój stosunków międzynarodowych, takich jak integracja, globalizacja czy terroryzm, rozszerzają dotychczasowe pojęcie oraz komplikują przyjęcie jednoznacznej definicji bezpieczeństwa państwa. Termin „bezpieczeństwo” z językowego punktu widzenia jest stanem pewności, spokoju oraz przekonania o jego istnieniu. Zagwarantowanie stanu bezpieczeństwa wiąże się z zapobieganiem zagrożeniom i pokonywaniem ich, zarówno tych subiektywnych, wynikających ze stanu psychiki samego człowieka, jak też realnych, będących wynikiem zachowań różnych uczestników życia publicznego wewnątrz państwa, jak i poza jego granicami. Bezpieczeństwo państwa wiąże się z racją stanu i powszechnie kojarzone jest z bezpieczeństwem narodowym⁴.

Działania mające zapewnić bezpieczeństwo w szerokim tego słowa znaczeniu podejmuje wiele formacji, instytucji i służb, które razem tworzą system bezpieczeństwa państwa. Od ich działań realizowanych samodzielnie i we współdziałaniu zależy, czy obywatel RP, a także cudzoziemiec, który w Polsce przebywa, czują się bezpiecznie. Zapewnienie powszechnego bezpieczeństwa jest jedną z podstawowych powinności państwa, które powołuje do tego zadania odpowiednie struktury organizacyjne, są to wszystkie te instytucje, których działanie w węższym lub szerszym zakresie obejmuje zapewnienie ochrony osobom przed bezprawnym działaniem innych osób.

W świetle obowiązującego w RP prawa podmiotami systemu bezpieczeństwa i porządku publicznego są: Wojsko, Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Straż Graniczna, Żandarmeria Wojskowa, Straż Pożarna oraz inne organy policyjne, straże i inspekcje, którym ustawodawca przypisał uprawnienia kontrolne i egzekucyjne. Ważną rolę w systemie bezpieczeństwa RP powierzono Straży Granicznej. Szczególna rola Straży Granicznej w tym procesie wynika z jej podstawowego zadania – skutecznej ochrony granicy państwowej. „Wysokie rygory, które powinny charakteryzować pracę Straży Granicznej – czytamy w *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* – są również pochodną postanowień układu z Schengen, które będą nas wiązać, a także intensywności i specyfiki wyzwań oraz zagrożeń płynących ze strefy euroazjatyckiej”⁵.

³ M. Lisiecki, *Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym*, Warszawa 2011, s. 14-15; zob. też: B. Wankiewicz-Rak, *Problemy sytuacji kryzysowych w organizacjach non profit*, [w:] *Public relations – wyzwania współczesności*, red. D. Tworzydło, T. Smoliński, Rzeszów 2004, s. 27.

⁴ A.K. Wojtaszczyk, *Istota bezpieczeństwa państwa a proces integracji europejskiej*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w perspektywie członkostwa w Unii Europejskiej*, red. K.A. Wojtaszczyk, Warszawa 2002, s. 9-10.

⁵ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 22 lipca 2003 roku*, <http://www.msz.gov.pl/>.

Realizacja przez Straż Graniczną jednego z zasadniczych zadań, jakim jest ochrona granicy państwowej przed jej przekraczaniem wbrew przepisom i kontrola ruchu granicznego, polega generalnie na zapewnieniu nienaruszalności tej granicy, zapobieganiu nielegalnej migracji i przemytowi przez nią broni, amunicji, jak również materiałów i substancji niebezpiecznych. Realizując samodzielnie lub wspólnie z innymi instytucjami określone ustawami zadania, które wskazano powyżej, Straż Graniczna ochrania Rzeczpospolitą Polską i jej mieszkańców przed niebezpieczeństwami, jakie mogą im zagrażać lub uszczuplać ich zasobność. Stojąc na straży polskiej granicy państwowej, Straż Graniczna czynnie uczestniczy w niemilitarnym systemie bezpieczeństwa Polski.

Współczesny świat nie jest pozbawiony odczuwalnych i realnych zagrożeń, których genezy należy upatrywać w napięciach politycznych, ekonomicznych, nacjonalizmie, antagonizmach etnicznych i religijnych.

Proces globalizacji powoduje, że również zagrożenia o charakterze międzynarodowym szybko stały się czynnikiem destabilizującym bezpieczeństwo krajowe bądź lokalne⁶.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej (z dniem 1 maja 2004 r.) oraz po rozpoczęciu stosowania przez Polskę pełnej realizacji układu z Schengen (z dniem 21 grudnia 2007 r.) sposób realizacji zadań przez Straż Graniczną na odcinkach granicy państwowej RP, będących odcinkami granicy wewnętrznej UE/Schengen, uległ zasadniczym zmianom. Niemniej formacja pozostaje istotnym elementem systemu bezpieczeństwa państwa. Otóż główny ciężar odpowiedzialności w zakresie kontroli granicznej oraz ochrony granicy państwowej został przesunięty z zachodniej granicy Polski na wschodni odcinek granicy państwowej, będący jednocześnie ogniwem granicy zewnętrznej Unii Europejskiej.

Strategia formacji na kolejne lata zawarta została w dokumencie pod tytułem *Koncepcja funkcjonowania Straży Granicznej w latach 2009-2015*. Powyższy dokument zakłada kontynuację procesu przekształceń Straży Granicznej rozpoczętego w latach ubiegłych. Jego celem jest doprowadzenie do przeobrażenia formacji w nowoczesną służbę graniczno-immigracyjną o charakterze policyjnym, odpowiadającą za prowadzenie odpraw granicznych i ochronę granicy zewnętrznej UE/Schengen, przeciwdziałającą i zwalczającą nielegalną migrację, przestępczość transgraniczną, a także przestępczość uwzględniającą udział cudzoziemców⁷.

W związku z realizacją pełnego układu z Schengen wdrożono System Informacyjny Schengen (SIS), który jest jednym z elementów funkcjonowania obszaru Schengen. SIS polega na weryfikacji osób podczas kontroli granicznej w trakcie przekraczania granicy zewnętrznej, kontrolę policyjną i celną prowadzoną wewnątrz kraju oraz weryfikację wniosków wizowych przez urzędy konsularne za granicą, a także urzędy rozpatrujące wnioski o nadanie praw pobytowych dla cudzoziemców. Zgromadzone dane o osobach i przedmiotach w systemie pozwalają na zatrzymanie osób (np. poszukiwanych, zaginionych lub podlegających niejawnemu nadzorowi), przedmiotów skradzionych (pojazdów, broni, gotówki, dokumentów, zabytków itp.) oraz informacje o osobach, a także jakie działanie należy zastosować w stosunku do zatrzymanej osoby (np. doprowadzenie na policję, do sądu, prokuratury) lub przedmiotach. Dostęp

⁶ A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008, s. 9.

⁷ *Materiały Komendy Głównej Straży Granicznej*, Warszawa 2011, s. 9-12.

do informacji zgromadzonych w SIS mają wyłącznie wskazane władze państwowe, instytucje zajmujące się kontrolą graniczną, Policja, służby celne oraz urzędy odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków azylowych.

Ponadto z uwagi na otwarte granice wewnętrzne w ramach środków ułatwiających zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego kraje członkowskie zobowiązały się do przekazywania wzajemnie informacji, a także uściśliły współpracę na terenach przygranicznych. Wprowadzono dwa instrumenty: obserwację i pościg transgraniczny. W ramach pomocy prawnej można prowadzić obserwację na terenie państwa sąsiedniego, jednakże należy powiadomić o tym władze tego państwa. Pościg transgraniczny polega na tym, że funkcjonariusz ścigający podejrzanego może przekroczyć granicę i kontynuować pościg na terytorium innego państwa-strony Schengen, jednakże niezwłocznie należy zawiadomić władze państwa, w którym zamierza się prowadzić pościg.

Konwencja Schengen stworzyła zestaw środków zabezpieczających, które miały utrudnić wykorzystywanie likwidacji kontroli granicznych przez osoby prowadzące działalność przestępczą, zapobiegać napływowi na teren strefy Schengen osób niepożądanych z krajów trzecich, a jednocześnie umożliwić swobodny przepływ obywateli krajów strefy UE/Schengen i swobodny przepływ towarów przez granice tych państw.

Funkcjonariusze Straży Granicznej, dotychczas realizujący zadania na przejściach granicznych i wzdłuż granicy wewnętrznej UE/Schengen, przenieśli swoje działania w głąb kraju, skupiając się na kontroli na szlakach komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym, rozpoznaniu i zwalczaniu nielegalnej produkcji i handlu towarów, rozpoznaniu i zwalczaniu nielegalnej migracji, w tym: kontroli legalności pobytu i zatrudnienia cudzoziemców, zwalczaniu handlu ludźmi, zwalczaniu zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego kraju i Unii, w szczególności terroryzmu⁸.

2. Ochrona granicy morskiej integralnym elementem systemu bezpieczeństwa RP

System bezpieczeństwa państwa, zarówno pod względem funkcjonalnym, jak i organizacyjnym, należy postrzegać przez pryzmat misji, celów, zadań i funkcji, które realizuje państwo na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa narodowego⁹.

Ochroniana przez Morski Oddział Straży Granicznej granica morska liczy 440 km długości (z czego 395,3 km na 12-milowej granicy wód terytorialnych – długość linii brzegowej polskiej części Bałtyku wynosi 524 km). Ponadto działania oddziału obejmują 29,5-km odcinek granicy z Republiką Federalną Niemiec na Zalewie Szczecińskim oraz 11,3-km odcinek z Federacją Rosyjską na Zalewie Wiślanym i Mierzei Wiślanej. Ogółem MOSG ochrania 481,3 km granicy państwowej, tj. ok. 15% całkowitej długości granicy RP.

Terytorialny zasięg działalności oddziału obejmuje polskie obszary morskie o powierzchni 36 724 km² oraz 60 nadmorskich gmin, które tworzą strefę nadgraniczną. W zasięgu terytorialnym Morskiego Oddziału SG w Gdańsku znajduje się województwo pomorskie, a także wchodzące w skład województwa zachodniopomorskiego powiaty: białogardzki, gryficki, kamieński, kołobrzeski, koszaliński, sławieński, miasta

⁸ *Materiały Komendy Głównej...*, op. cit., s. 12-15.

⁹ *Konferencja: Współdziałanie struktur organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych i administracji z pozostałymi elementami systemu obronnego*, Warszawa 2006, s. 18.

na prawach powiatu: Koszalin i Świnoujście oraz wchodzące w skład województwa warmińsko-mazurskiego: powiat elbląski, miasto na prawach powiatu Elbląg i z powiatu braniewskiego gmina Frombork¹⁰.

Sposób realizacji ustawowych zadań jest zróżnicowany, uzależniony od rejonu wykonywanych czynności służbowych. W strukturze organizacyjnej Morskiego Oddziału SG znajduje się między innymi 13 placówek Straży Granicznej, które zlokalizowane są na odcinku wybrzeża od Krynicy Morskiej i Elbląga do Świnoujścia. Obsługują one 20 przejść granicznych, z czego 17 to morskie przejścia graniczne, 2 drogowe i 1 lotnicze. Do ustawowych zadań Straży Granicznej, a w tym Morskiego Oddziału SG, należą:

- 1) ochrona granicy państwowej,
- 2) organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego,
- 3) wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz,
- 4) rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej, a w szczególności:
 - a) przestępstw i wykroczeń dotyczących zgodności przekraczania granicy państwowej z przepisami, związanymi z jej oznakowaniem oraz dotyczących wiarygodności dokumentów uprawniających do przekraczania granicy państwowej;
 - b) przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych wymienionych w art. 134 § 1, pkt 1 Kodeksu Karnego Skarbowego;
 - c) przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz przedmiotów określonych w przepisach o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy, o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o ochronie dóbr kultury, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych;
 - d) przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie o cudzoziemcach oraz ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - e) przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, pozostających w związku z wykonywaniem komunikacji lotniczej,
- 5) zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej – także w strefie nadgranicznej,
- 6) przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego oraz w środkach transportu w komunikacji międzynarodowej,
- 7) zapewnienie bezpieczeństwa na pokładzie statków powietrznych wykonujących przewóz lotniczy pasażerów,
- 8) osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie, aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej,

¹⁰ *Struktura organizacyjna, zadania i wyposażenie Morskiego Oddziału Straży Granicznej oraz współpraca międzynarodowa ze służbami granicznymi państw Regionu Morza Bałtyckiego, Materiały Morskiego Oddziału Straży Granicznej, Gdańsk 2011, s. 5-8.*

- 9) ochrona nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy państwowej,
- 10) gromadzenie i przetwarzanie informacji z zakresu ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego oraz udostępnianie ich właściwym organom państwowym,
- 11) nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach,
- 12) ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz informowanie o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- 13) zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych,
- 14) zapobieganie przemieszczaniu bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych,
- 15) współdziałanie z organami ochrony granic innych państw w zakresie ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego.

Funkcjonariusze Straży Granicznej realizują również zadania w strefie nadgranicznej, w terytorialnym zasięgu działania Morskiego Oddziału SG. W celu zapewnienia skutecznej ochrony granicy państwowej realizowane są intensywne czynności służbowe polegające między innymi na patrolowaniu lądowych odcinków granicy państwowej przy wykorzystaniu dostępnego sprzętu technicznego. Na terenach przygranicznych oraz w strefie nadgranicznej prowadzone są działania ukierunkowane na przeciwdziałanie i ujawnianie zorganizowanych grup przestępczych, zajmujących się przestępczością graniczną, a w szczególności: organizowaniem i przerzutem przez granicę nielegalnych migrantów, broni, artykułów akcyzowych, środków odurzających i substancji psychotropowych, materiałów radioaktywnych, odpadów itp. W zależności od występującego zagrożenia i uzyskiwanych informacji wskazujących na nielegalny pobyt cudzoziemców na terytorium Polski realizowane są kontrole legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP. Morski Oddział SG współdziała z innymi organami i instytucjami w oparciu o podpisane porozumienia na poziomie centralnym i lokalnym. Morski Oddział SG współpracuje z Policją, Urzędami Morskimi, Marynarką Wojenną, Administracją Celną, Żandarmerią Wojskową, Służbą Ochrony Kolei, Inspekcją Transportu Drogowego, Urzędami Wojewódzkimi, Samorządami Terytorialnymi, Urzędem ds. Repatriacji i Cudzoziemców, Okręgowymi Inspektoratami Rybołówstwa Morskiego, Morską Służbą Poszukiwania i Ratownictwa. Ponadto Morski Oddział SG ściśle współpracuje ze służbami granicznymi innych państw UE i regionu, zarówno na płaszczyźnie bilateralnej, jak też w ramach wielostronnych inicjatyw współpracy służb granicznych. Przykładem takiej inicjatywy, o charakterze regionalnym, jest Konferencja Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego (BSRBCC). Służby graniczne państw nadbałtyckich zbudowały sieć Narodowych Centrów Koordynacyjnych, które za pośrednictwem Międzynarodowego

Centrum Koordynacyjnego (MCK) na bieżąco wymieniają informacje o zagrożeniach na granicach morskich. System ten pozwala szybko reagować na powstające zagrożenia i umożliwia ich skuteczne monitorowanie.

Współpracujące ze sobą służby graniczne państw nadbałtyckich są ważnym elementem w procesie zwalczania międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Wspólnie są one w stanie podejmować skuteczne działania. Bez nich zapobieganie nielegalnej zorganizowanej migracji, przemytowi na wielką skalę czy innym przestępstwom byłoby o wiele mniej efektywne. Do głównych zagrożeń na morskim odcinku granicy państwowej należy zaliczyć: nielegalną migrację obywateli Afryki, Azji i WNP przez terytorium RP do Europy Zachodniej, zorganizowany przemyt narkotyków do Polski – o charakterze międzynarodowym, towarów w polskich portach morskich i przystaniach oraz na statkach i innych jednostkach pływających, w tym: środków psychotropowych i promieniotwórczych oraz broni, skradzionych jachtów i łodzi motorowych, samochodów, pokładowego sprzętu elektronicznego, towarów objętych podatkiem akcyzowym (alkohol i papierosy), naruszanie przepisów bezpieczeństwa żeglugi, naruszanie interesów ekonomicznych oraz naruszanie prawa na polskich obszarach morskich: wystawianie kłusowniczego sprzętu połowowego, nieprzestrzeganie norm ekologicznych przez jednostki różnych bander, próby wwozu odpadów chemicznych i śmieci, a także produktów żywnościowych, które nie spełniają norm polskich, spuszczenie do wód morskich i kanałów portowych zużytego oleju i zanieczyszczonych wód zęzowych, wyrzucanie na pełnym morzu i w polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej materiałów toksycznych, szkodliwych dla ludzi i środowiska. Morski Oddział SG wykonując powierzone zadania, aktywnie uczestniczy w systemie bezpieczeństwa naszego kraju. Poza samodzielną realizacją zadań własnych oraz we współdziałaniu z innymi służbami na płaszczyźnie krajowej ogromną rolę odgrywa w tym przypadku również element współpracy międzynarodowej Straży Granicznej, a w tym Morskiego Oddziału Straży Granicznej.

Współpraca ze służbami granicznymi innych krajów, dzielona zasadniczo na współdziałanie o charakterze bilateralnym i multilateralnym, wpisuje się w sposób aktywny w zapewnianie bezpieczeństwa zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, jak też w wymiarze globalnym. Dwustronne współdziałanie ze służbami granicznymi państw ościennych pozwala na skuteczną realizację ustawowych zadań Morskiego Oddziału SG i zapewnianie bezpieczeństwa na płaszczyźnie lokalnej, jako systemowy element składowy szerszego mechanizmu polityki bezpieczeństwa w Europie. Wskazywany powyżej proces Konferencji Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego (BSRBCC) daje skuteczne narzędzia do walki z transgraniczną przestępczością zorganizowaną w regionie, a poprzez to do zapewniania bezpieczeństwa na poziomie regionalnym, co obejmuje swoim zasięgiem, rzecz jasna, bezpieczeństwo naszego kraju.

Kolejnym przykładem wielostronnej współpracy służb granicznych o wymiarze regionalnym oraz ogólnoeuropejskim są liczne projekty realizowane w ramach działań prowadzonych przez Agencję do spraw operacyjnego zarządzania granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej – FRONTEX. Morski Oddział SG aktywnie uczestniczy w tych działaniach, odpowiednio do swojego zakresu zadań i kompetencji. Straż Graniczna, a zatem również Morski Oddział SG, jest zaangażowana, jako jedna z wielu służb w naszym kraju, w działania realizowane w ramach tzw. Inicjatywy Krakowskiej – PSI

– *Proliferation Security Initiative*, zapoczątkowanej w 2003 r. przez prezydentów RP i USA, a ukierunkowanej na uniemożliwianie nielegalnego obrotu bronią masowego rażenia (BMR), środkami jej przenoszenia oraz materiałami i technologiami do jej produkcji. W ramach PSI realizowane są przedsięwzięcia ukierunkowane na doskonalenie mechanizmów przechwytywania BMR i komponentów do jej produkcji. Morski Oddział SG aktywnie uczestniczy w działaniach w ramach tej inicjatywy, odpowiednio do swojego zakresu kompetencji. Inicjatywa PSI jest dobrym przykładem aktywności i współpracy licznych służb, w tym służb granicznych z wielu krajów w zakresie walki z transgraniczną przestępczością zorganizowaną, mogącą także posiadać podłoże terrorystyczne, na rzecz bezpieczeństwa na poziomie globalnym¹¹.

Zakończenie

Bezpieczeństwo można uznać za pojęcie dynamiczne o charakterze wieloznacznym i wielopłaszczyznowym, wydaje się ono trudne do zdefiniowania. Dynamiczny charakter stosunków społecznych sprawia, że pojęcie to należy traktować jako stan i proces zmienny w czasie i przestrzeni¹². Źródła zagrożenia bezpieczeństwa są bardzo różne. Stanowią je zarówno siły natury, jak i zachowania konkretnych jednostek bądź grup społecznych¹³.

Problematyka bezpieczeństwa obejmuje swoim zasięgiem obszar wielu dziedzin życia – od losowych czynników fizykochemicznych poczynając (obejmujących zagrożenia klimatyczne, tektoniczne, pożarowe, bezpieczeństwa lądowego, powietrznego, morskiego), przez zagrożenia biologiczno-egzystencjalne właściwe dla przetrwania w świecie organizmów żywych (zapewnienie pożywienia, energii technicznej, zdrowia), a na czynnikach wynikających z wzajemnej inwazyjności ludzi w życiu społecznym kończąc¹⁴.

Zagrożenia, jakim musi stawić dziś czoło Unia Europejska, wykraczają poza klasyczną geopolitykę, a raczej są skutkiem geopolitycznej troski. Zdaniem Roberta Gatesa elity odpowiedzialne za politykę zagraniczną UE zasadniczo inaczej rozumieją pojęcie *bezpieczeństwa* – postrzegają zagrożenia dla własnych krajów i Unii. Pokój uważają za stan naturalny, myślą w kategoriach ryzyka, a nie zagrożeń¹⁵.

¹¹ *Materiały Morskiego Oddziału...*, op. cit., s. 5-8.

¹² R.B. Woźniak, *U podstaw socjoglobalistyki...*, op. cit., s. 222.

¹³ *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, red. E.M. Guzik-Makaryk, Warszawa 2011, s. 39.

¹⁴ M. Lisiecki, *Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym*, Warszawa 2011, s. 23; zob. też Z. Traczyk, *Sektor obywatelski i inne obszary bezpieczeństwa*, [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem – wyzwania XXI wieku*, red. M. Lisiecki, Warszawa 2008, s. 293.

¹⁵ I. Krastew, M. Leonard, *Widmo Europy dwubiegunowej*, Warszawa 2011, s. 34-35.

Bibliografia

- Aleksandrowicz T., *Terroryzm międzynarodowy*, Warszawa 2008.
- Aleksandrowicz T., Liedl K., *Zwalczanie terroryzmu lotniczego. Wybrane zagadnienia i źródła prawa międzynarodowego*, Szczytno 2011.
- Cyberterroryzm – nowe wyzwania XXI wieku, red. T Jemioło, J. Kisielnicki, K. Rajchel, Warszawa 2009.
- Koziej S., *System strategicznego kierowania bezpieczeństwem państwa*, [w:] *Narodowy system pogotowia kryzysowego*, red. Z. Piątek, Warszawa 2007.
- Krastew I., Leonard M., *Widmo Europy dwubiegunowej*, Warszawa 2011.
- Lisiecki M., *Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym*, Warszawa 2011.
- Misiuk A., *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008.
- Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie wspólnym zagrożeniom*, red. E.M. Guzik-Makaryk, Warszawa 2011.
- Pokruszyński W., *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1993.
- Wojtaszczyk K.A., *Istota bezpieczeństwa państwa a proces integracji europejskiej*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski w perspektywie członkostwa w Unii Europejskiej*, red. K.A. Wojtaszczyk, Warszawa 2002.
- Woźniak R.B., *U podstaw socjoglobalistyki. Koncepcje i zagrożenia*, Szczecin 2009.

Dariusz Jurczak

Wybrane zagadnienia zapewnienia bezpieczeństwa na morskim odcinku ochrony granicy państwowej

Problematyka bezpieczeństwa obejmuje swoim zasięgiem obszar wielu dziedzin życia. Od losowych czynników fizykochemicznych poczynając (obejmujących zagrożenia klimatyczne, tektoniczne, pożarowe, bezpieczeństwa lądowego, powietrznego, morskiego), przez zagrożenia biologiczno-egzystencjalne właściwe dla przetrwania w świecie organizmów żywych, zapewnienie pożywienia, energii technicznej, zdrowia, a na czynnikach wynikających z wzajemnej inwazyjności ludzi w życiu społecznym kończąc.

Niniejszy artykuł prezentuje wybrane zagadnienia zapewnienia bezpieczeństwa na morskim odcinku ochrony granicy państwowej. W artykule opisano także ochronę odcinka morskiej granicy państwowej. Następuje ona poprzez zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom tego obszaru kraju jako integralnego elementu bezpieczeństwa RP.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, granica państwowa, morski odcinek granicy państwowej, Straż Graniczna

Selected aspects of safety in the maritime section of the state border protection

Safety issue covers many areas of life. From random physicochemical aspects (including climatic, tectonic and fire threats, as well as overland, air and maritime safety), through biological – existential hazards appropriate for survival in the world of living organisms, the assurance of nourishment, technical energy, health, to aspects resulting from the cross-invasiveness of people in society.

This paper presents selected issues of ensuring safety in maritime section of the state border. The article also shows protection of maritime section. It is followed by ensuring security for inhabitants of mentioned area as integral element of Republic of Poland security.

Keywords: safety, state border, maritime section of state border, Border Guard

Translated by Izabela Błaszyńska